

Asia: VN/7491/2024

Vanhojen metsien kriteerit Suomessa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ympäristöministeriö on pyytänyt Lapin liitolta lausuntoa hallituksen esittämistä vanhojen metsien kriteereistä Suomessa (VN/7491/2024, 11.6.2024). Lapin liitto kiittää ministeriötä lausuntopyynnöstä. Kesälomakausi ei ole tosin paras mahdollinen ajankohta näin tärkeän asian valmistelulle.

Euroopan Unionin jäsenmaiden vuonna 2021 hyväksymä biodiversiteettistrategia velvoittaa jäsenmaita suojelemaan tiukasti jäljellä olevat luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät. Jäsenmaiden on määriteltävä näille metsille kansalliset kriteerit ja kartoitettava kohteiden luontoarvot. EU:n tavoitteena on ollut laatia tutkittuun tietoon pohjautuvat kriteerit, joiden avulla pystytään turvaamaan metsien monimuotoisuus ja pysäyttämään luontokato metsäluonnossa.

EU-komissio ei ole edellyttänyt kansallisilta kriteereiltä numeerisia arvoja. Nyt lausunnolla oleva hallituksen esitys kansallisiksi kriteereiksi vaatii kuitenkin esimerkiksi Etelä-Suomessa tiukasti suojeltavan havupuuvaltaisen metsän puustolta vähintään 140 vuoden keski-ikää ja samanaikaisesti jopa 50 m³/ha määrää kuollutta puuainesta. Kuollut pysty- ja maapuu sekä lahojatkumo ovat välttämättömiä monille hyönteis-, sieni- ja lintulajeille (Framstad 2013), mutta näin suuren lahopuumäärän asettaminen kriteeriksi on täysin epärealistista. Hallituksen kriteereissä esitetty kuolleen puun määrä on viisinkertainen aiemmin Suomessa metsien suojelussa käytettyjen kriteerien, kuten Natura 2000 -verkoston Boreaaliset luonnonmetsät -luontotyyppin määrittelyn kanssa, jossa perusteina ovat eri ikäluokkia edustava puuston tilajakauma sekä vähintään 10 m³/ha määrä kuollutta puuta. Yksityismetsien METSO-ohjelmassa suojeltavan metsäkohteen kuolleen puun vähimmäismäärä on samoin 10 m³/ha tai 10 % kokonaispuuston määrästä.

Hallituksen esittämien kriteereiden perusteella varsinkaan Etelä-Suomesta ei juurikaan löydy lisää suojeltavia metsiä, siitä huolimatta, että siellä on tällä hetkellä vain muutama prosentti metsistä suojeltuna. Lisäksi suojeltavan kohteen pinta-alalle on perusteettomasti esitetty minimikoko, mikä

entisestään vähentää suojelun mahdollisuutta erityisesti Etelä-Suomessa tiheän tieverkon, maatalousmaan ja rakentamisen pirstomilla metsäalueilla. Pohjoiseen ja erityisesti Lappiin tulee kohdistumaan suurin osa lisäsuojelusta.

Lappiin kohdistuu jälleen valtava suojelupaine

Lapissa on metsätalousmaata yli 9 miljoonaa hehtaaria, eli 98 % maapinta-alasta suojelualueet mukaan luettuna. Koko Lapin maapinta-alasta 72% on metsä- tai kitumaata.

Koko Lapin metsäpinta-alasta (metsä- ja kitumaa mukaan lukien) on suojeltu 28 % eli eniten koko Suomessa. 98 % Lapin suojelluista metsistä sijaitsee valtion mailla.

Suomen lakien ja asetusten mukaisista luonnonsuojelualueista 83 prosenttia (n. 2,7 milj. ha.) sijaitsee Lapissa vuoden 2021 tietojen perusteella, mikä vastaa 27 prosenttia maakunnan pinta-alasta. Erilaisten suojeluohjelmien mukaisia luonnonsuojelualueita Lapissa on noin 980 000 hehtaaria, joista osa on jo toteutettu lain tai asetuksen perusteella. Myös Natura-alueista valtaosa eli 62 prosenttia (n. 3,1 milj. ha.) sijaitsee Lapissa. Tämä vastaa 30 prosenttia maakunnan pinta-alasta. Natura-alueet on huomioitu voimassa olevissa maakuntakaavoissa. Suojelualueilla ja vapaaehtoisella suojelulla on tärkeä merkitys luonnon monimuotoisuuden suojelun ja ilmaston muutoksiin sopeutumisen kannalta. Luonnonhoidon ja ennallistamisen keinoin on mahdollista hidastaa ilmastonmuutokselle haavoittuvien lajien ja luontotyyppien häviämistä tai heikentymistä.

Juuri ennen kesälomia tullut valtion maiden uusi suojelupäätös koostuu runsaasta 31 000 hehtaarista, joka kohdentuu pääosin Lappiin ja Pohjanmaalle sekä Kainuuseen. 2000 –luvulla Lappia on maakuntakaavoitettu seudullisilla kokonaismaakuntakaavoilla. Lapin maakuntavaltuusto hyväksyi 20.5.24. viimeisimmän osan eli Pohjois -Lapin maakuntakaavan 2040, jonka pinta-alasta yli puolet on erämaa- ja suojelualueita.

Lapin liiton näkemys

Perinteisen suojelun lisäksi on hyvä kehittää ja rakentaa yhdessä keskeisten toimijoiden kanssa vakaata, ennakoitavaa ja mahdollistavaa toimintaympäristöä, jossa luonnon monimuotoisuuden edistäminen on erottamaton osa kestäviä, vastuullisia ja kannattavia elinkeinoja. Näin saavutetaan myös parempi hyväksyttävyyttä suojelulle.

Näillä hallituksen esittämällä kriteereillä suurin osa vanhan metsän suojelusta tulee kohdistumaan Lappiin, jossa on jo ennestään paljon suojelualueita. Vanhojen metsien suojelun kannalta olisi parempi turvata niiden suojelu koko Suomessa ja erityisesti Etelä-Suomessa.

Valtion tulee vastata kaavoituksen yhteydessä jatkuvasti vaadittavista NATURA- alueiden päivitysinventoinneista ja jatkossa myös muiden suojelustatuksen omaavien alueiden osalta. Kunnat menettävät metsätulojen mukana tulevia verotuloja ja kaavoituksessa tulee vastaan suojelun rajoitteet ja lisäkustannukset. Kunnille tulee kompensoida menetettyä verotuloa varsinkin siellä, missä kunnan pinta-alasta suuri osa on suojelu- aluetta.

LAPIN LIITTO

Piisilä Juha
Lapin liitto